

СЕКЦІЯ 2

Відносини Україна – ЄС: сучасний стан та перспективи розвитку

Людмила АКИМОВА

*к.е.н., доцент кафедри фінансів
та економіки природокористування
Національного університету водного
господарства та природокористування*

Лариса ПЕРШКО

*к.е.н., доцент кафедри фінансів
Національного університету державної
податкової служби*

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Гармонізація податків – це систематизація та уніфікація податків, координація податкових систем і податкової політики країн, що входять в міжнародні регіональні угруповання. Гармонізація знаходить своє вираження в створенні митних союзів, що об'єднують ряд держав, які проводять єдину митну політику. Якщо дати більш просте та сучасне визначення, то «гармонізація оподаткування» означає перехід до єдиної податкової системи і передачу всіх повноважень з визначення бази та ставок основних податків органам ЄС. Гармонізація податкових систем європейських країн є важливою ланкою на шляху міжнародної інтеграції. Вона сприятиме розвитку єдиного внутрішнього ринку Євросоюзу, формуванню економічного і валютного союзу.

Метою гармонізації податкової системи є її вдосконалення, що буде відповідати принципам та стандартам Європейського Союзу, сприятиме сталому економічному зростанню та прискоренню розвитку національних конкурентних переваг з урахуванням світового досвіду, забезпеченню достатності сукупних податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів. Рушійною силою і спонукальним стимулом гармонізації оподаткування в країнах-учасниках ЄС є процеси поглиблення міжнародної економічної інтеграції.

Кожна з розглянутих європейських податкових систем має свою специфіку. Західноєвропейський досвід податкової політики може бути корисний у реформуванні вітчизняної податкової системи, а уроки здійснення політики конвергенції систем оподаткування країн ЄС доцільно враховувати при розвитку інтеграційних зв'язків України і країн Європи. Проаналізувавши, слід зазначити, що податкова система України порівняно з розвиненими європейськими країнами стоїть далеко позаду на шляху гармонізації. Податкова система України є недосконалою, має ряд недоліків і проблемних питань, котрі потребують подальшого вирішення. По-перше це нестабільність податкового законодавства, що суперечить одному з принципів податкової системи України, перелік яких надано у ПКУ, невідповідність та протиріччя більшості норм законодавчих актів, що стосуються питань оподаткування. По-друге це зосередженість на фіскальній ролі податків, в той час як у ЄС акцент робиться на регулюючій функції податків. Також значним недоліком є наявність проблем у системі взаємовідносин «Податкова служба – платник податків». Варто виділити й те, що соціальна функція

податків в Україні не забезпечує стійкої соціальної рівноваги в суспільстві. Всі ці негативні фактори сприяють уповільненню гармонізації та адаптації української податкової системи.

Виходячи з вище сказаного можна сформулювати основні шляхи та напрямки удосконалення податкової системи України, що в свою чергу сприятиме створенню необхідних умов для гармонізації: 1) Спрощення податкової системи та податкових процедур; 2) Забезпечення привабливості податкового законодавства для іноземних капіталів; 3) Кардинальне поліпшення соціальної функції оподаткування для підвищення соціально-економічної стійкості в суспільстві. 4) Цілковита ліквідація шляхів і методів ухилення від сплати податків та детінізація; 5) Встановлення ставок податків у розмірах, які б були співставні з рівнем отримуваного доходу; 6) Залучення досвіду розвитку закордонних країн; 7) Створення такого психологічного клімату у суспільній свідомості, який би сприяв перетворенню населення з так званої «бази оподаткування» в активного союзника державних структур, зацікавленого в успіху проведених податкових.

З метою адаптації вітчизняної податкової системи до європейських стандартів в перспективі видається необхідним: а) підвищення ставок акцизного збору на цигарки, алкоголь і тютюнові вироби, адже акцизний збір в Україні становить лише 8–10 % загальних податкових надходжень. Вищі ставки акцизного збору дозволять зменшити надходження від ПДВ, які навпаки є завищеними; б) запровадження більш диференційованих ставок ПДФО; в) зниження нарахувань на заробітну плату.

Такі заходи наблизять вітчизняну податкову систему до європейських вимог і полегшать реалізацію низки цілей податкової політики: стимулювання економічного розвитку і структурної перебудови, заохочення інвестицій, стимулювання зайнятості, підвищення добробуту населення та розвитку людського капіталу. Удосконалення податкової системи України хоча б по цих напрямкам кардинально сприятиме вирішенню проблеми гармонізації податкового законодавства нашої держави до вимог Євросоюзу.

Отже можемо зробити наступні висновки: гармонізація податкової системи України до вимог ЄС в даний час грає важливу роль у розвитку економічних і політичних відносин з іншими державами та зміцнення її позицій на світовому рівні. Що стосується рівня гармонізації податкових систем країн Європи, то вони знаходяться далеко попереду від України. Наступними кроками України на шляху адаптації податкових систем розвинених європейських країн мають бути: розробка проекту єдиної форми документа щодо постановки на податковий облік в державах-членів ЄС по юридичним і фізичним особам, уніфікація та встановлення єдиних мінімальних та максимальних розмірів штрафних санкцій за однакові порушення, підготовка пропозицій щодо основних принципів податкового адміністрування. Говорити про успіхи податкової гармонізації в ЄС ще рано, і багато фахівців скептично ставляться до її подальшим перспективам. Пояснити це можна протиріччям між цілями економічної політики, що проводиться окремими державами і Союзом в цілому. І все ж, незважаючи на складності, існує ймовірність того, що в довгостроковій перспективі об'єднана Європа прийде до єдиних принципів оподаткування, можливо навіть ЄС отримає право збирати податки безпосередньо в союзний бюджет. Але це буде вже зовсім інша Європа.